1150

190 „г"

И. Абдрахманов.

Манас туурасуу менен
Бишкендеринин

ПАПКА
ДЛЯ
БУМАГ

ИНСТ. ЯЗЫКА, ЛИТЕРАТУРЫ И ИСТОРИИ
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 190 ~~197~~ „г" год
68 л. 1579 л.

„„Манас" тууралуу билгендериг" —

Манас жомогунун биринчи бөлүгүнүн
чеберчиси Абдрахмановдан.
Мен азыркы Кыргыз Республикасынын
Ысык-Көл облусунун Тоң районунун
борбору Кыдыкшуу айылы менен
Ысык-Ата районунун, Орок
айылында 1888-жылы төрөлгөн-
мүн. 7-8 жашымдан баштап
айылдагы Баладардын окуган
мектебинде окуп жүрдүм.
Ал кезде Кыргызстандагы
дагы карыя, жашчыл Жогулмуш,
Манас жомогун айтып жүрүп
төрөлгөн кезде, Манас ай-
тып жүрүп Кишини айтып чакыр-
ганы алыстан, Көзөк менен
ар бири Жогулмуш айтып
ыраакталар эле.
Кыргызстандан чыккан
Сыйлар Манас айтып жүргөн

чыгып жык тосмуп, картандары
бегип, колдорун жулунушуп
кобурасыды, бир кыш өтүп
өчүнде колдан өрдөк жосмогун
өзөгүнда чч рей ситтөлдөп
өсүп-өнүп, зарыл өсиеттерин
ситтөсүп өсө.

Чоң баалар өлгөн өтүрүп алышып,
сөөн улагада босогонун
түбүндө керегеге соонун өтүрүп
калып, түн ортосу жаклан-
гандай өкүлөдө кеми-син чоң
баалар тарап кетишкенде
түшүнөн түбүнө сиже
кеми өтүрүп, таң жарыгында
жосмок ачуу токтолуп, өй
тартылганын кийин кетөр
өлеси. өшондой түрдө кыш-
тын колчулук кундору сланас
айтыгуусунан өйкорулор

өле. сланастын айтып жатка-
нда, кай бир сүйдүү жер-
лине келин-сенде ыйлап
жаткан кыздар... сатып-
алышуу жерлерине келин
кайтыргандар чуу-чуулуш-
кандыгы... Чунду-чундо сла-
настын коксой сөз кылып
өтүрүшкандары...
Түндө айтылган жосмоктон
кочулуп кай бир дүйнөдө-
дөгүн өздөмүй түрүп калып,
өртеп айтып бере алган-
дыгынан келечек тиешелеш-
да жосмокчу болгуча өл-
мөнүн сыр-өле.
Сен ысык-колдоо жосмок-
чулардын жетөөн корүп
өйкорду. сланас айтуда
өч чыкан болгон Жолбектин

13 жашында биринчи коруп,
28 жашына дейре өздүк-
сүз айткандарын үчүн жүрүп
Кочкор районунда, азыркы кезде
до жашта чыгып жо-
мокчу болук, тыныбек,
Жайсан бай, файкасы бай
жана башкаларын бүй
корүп, өч катынары менен
бекке жана ала-
дыктап. сакы бай мын-
дай айтчу эле:
„Назар, Жоруз, Жуманчай,
Кедибек, Болук, Тыныбек;
Бадыканын бай касы,
Артылта билген Арыбек,
Арыбек бала убагында, те
кесте ичинде болуп жур-
гондо манаста айта бас-
тагандо, кылмактын ичине

кирип кетип айтчан.
Аны мектептен башка байкан,
жандыкке, оймончу, кылча,
файкасы бай, ушакчылык
жомокчуларды 15-20
жылдан кордум.
Аны башка, кемчиликтерин
кончулуп чыкчы, ылакаг-
тардын бир кончаларын
манаста эле айтып берчү
эле.

манастын өлүк нечи.

Кыргыз эли кой кылысыдар
боло манаста өз эрмен
тыгарыштастан коксоштуу
оздон оозго өйкөрүп жүрүп-
дай как сыяк айтып келген-
диктери анык иш. Кыргыз
эли манаста чектен
тышы сүйөндүк. тоорунан эч

жогорку баалуу айтаардык бе-
рилиптен. алмасы: баатыр
манас, Эр манас, Султан
манас, тоо манас, Зарылдык
манас, арстан манас, Касы-
лан манас, айкол манас,
тениз манас, кожожол
манас, Бөрөн манас, Кыран
манас, шүйгүн манас,
Буудан манас, адиль манас,
жоосмарт манас. Булардан
тышкары асман, жер, ай, күн,
ак сыяк нөөлөрдөгө да тиешели-
гитирген манас. Элге жек
көрүнүүлөрдөн болгон болсо,
алардан Эң жогорку мактоо
айтаардын биринде берилги-
лестен шоконаалай сөздөрдү
кабыл ай туу менен бирге тө-

арасын ичинде үнүнүүдө коюл-
кан болор эле.
Эл манастын Эң артык са-
йгондуктөрүнө дагы бир
канча делилдерди айтсак:
Пайгамбарлар деп Эң ыык
санаган айтылган келин-
гендерде да, манастын алда
канча жогору экени айтылган.
манастын атын Эч качан
болдурна коюшпаган.
Пайгамбарлардегендердин
айтарын жолсуз кое берил-
ген. алмасы: Сулайман,
Муса, Ибраим, Исмайыл
гиса, Мухаммет. ж. б.
Пластагы күнөөсүз эмес-
дараисасынанда алда канча
жогору саналып, манаска

ыкласыт сөздөр сүйүүдөдө
баян таштыбыскан.
Кусбөз бей болуп отурган
Кысы түгүтүү, түсүн
өйлөсө аны өлүү жөн иш-
никтер болуп жан. Жазды,
Кызды кой сыктар сөөлүп
Кусбөздү таштыбыскан.
Кызак жоого чыккандарда,
Манастын оздорунда ачы-
шы, маалдарга ыраң кир-
генде Эмирдин ирымынан
жазгандарга, торт Эси оогон
өсөлдөрдө манас айтпоорга
торхогон өсөлдөрдө манас
айтпоолуу, өлгөндөрдө келген
Эле түнүндө манас айтпоо
менен конок кутушкан.
Бүсь айтылган дактылардын
бардыгы, Эл манастын чер-

тен тыш сүйгөндүктөрүнө,
манас чын Эл баатыры
Жеңилгине дамыл боло
алат.
Өстөн манас баатырды,
Айбатын сөзгө арыды.
Ал сурутуу сөзүрдөй,
Айбаты аЖбарс шеримдей.
сурду шоонун кордаштай,
сурутуу чолун кесмыштай.
кой колун бутчулдай,
каарданы караса,
корнгонду жаштундай,
Ар сыно чын караса,
Аксөөгөрдө тыштундай.
Элмын менен кусту мынын
Чыроосунан бутөндөй,
Асман менен жердинин
шыроосунан бутөндөй,
Айым менен кунундун,

Бирдүнөн бүйүндөй;
Алды каалы кара жер;
Жедилинен түйүндөй.
Айлдында дайранын,
Толкунунан бүйүндөй;
Обоодогу булуттун,
Сыкысынан бүйүндөй;
Асмандагы ай, күндүн;
Жарыгынан бүйүндөй.
Коргону коло тоо болгон,
Арты таштан ноо болгон;
Манкос келет деп,
Байлаштыра жыгын соо болгон
Манаска жан жолдоштору.
Манас жан жолдоштору жана
Чоролордун Эл чиси, акылмандар-
дан турасы тыраш.
Кошой, Бакай, Алмамбет Байсалы-
жуу Эл чиси, акылман киши лер
Элдин тактадын чечүүчү.

Манастын чоролорунда ар жер, ар
Элдин тилектеш келиштери, сла-
наска баш коскоолошат. Манас
аларды көтөрмөлөп аркисти-
син баатырлыкка чыктан-
дырат. Эл коргону болгон
Манаска чоролор канат болу-
шат.

Каныкей.

Манастын Каныкей айтуу
аялда Эн акылман Эл чиси
артыкча сарамжалдын Эси
үчүн түрүү аял болуп,
Эл ичинде Эн жогору бас-
малат. Чоролордун ок ой-
гос тондорун күн сурун-
тан дасторкон койгон болот.
Ошондуктан аны Эл азырда
акылмактарын айтышат.

Манас Семетей сүйүнүп

маанастын атасы Жакып

Алтайга сүрүнгө барганда,

Чыныгаанын Эгин Эгин

Эгиндин Эчүнү билбеген

каламактарга Эгиндин

көчүүчү кой-ташка кын

тайга сатып бай болот.

Азык-түлүк барганда

Семетей менен чыктыгандыгы

Манас Алтайдан эрте

Азияга көчүп келгенде

Чыныгаанын Эгин Эгин

Эге эрнек коргөзөт.

Найчы Элинин карача

дегиннен якшеланыбуу-

дайга сатып алат. Де-

дыкан чыныгка бет алат.

Алмагамбет.

Алмагамбет тоолуу жа-

ман жаңы иштерди алма-

рай билгенден кийин калын

Эле көзүн салып, Эдинчек-

сиз Эчимудо корболуп жат-

кандыктарын көрөт. Алмаг-

бетти атасы соорондук үчүн

кан-жайлак деген жерин

конурбай тартып алат.

Алмагамбет оолуп уруш

чыгышын тоолук билгенден

кийин соорондук Алмаг-

бетти конурбайга жибер-

ет. Айтат: «Конурбай кара тар-

тып алган жерлерди кайта-

рып алып кел, алып келбесе

өлүп кел!» дейт.

Алмагамбет конурбайга болуп

жатпуу сөздөрдөн айтып,

атасынан тартып алган жер-

ди кайтар жана келиш
Элди жыйдон колунду шаш
дейт. Кожурбай Алмасы-
бейтти бирде кожуна албай
айтып жүрүп кыла ынада
албайт. Алмасбейт каа-
рап жүрүп, кожурбайды кара
жа найза сундурып кирет,
жарадар кылат. Кожурбай
качкан боюнча Эсенканга
барып, Алмасбейтти ян ко-
гон корунун айтып чагат.
Эсенкан кожурбайды жеке-
ме-зоорук тап алган же-
рин бере койсоң не болот
дейт. Алмасбейт кожур-
байды кууган бойдон Эсен-
канга кирип, кожурбайдын
зоорук чуулгун ачуу менен
кетер кылып Эсди оор жук-

тон кутчуунун сарай
айтып журат. Эсенканда,
Алмасбейтке орус жоо
бербейт. Эсенканды оруш
колуна капкасында 7 күнү
кутчуп жүргөндө, Эсенкандын
кызы Буруулча ыйлап келет.
Алмасбейт аны кетирип эми
айтканда, Буруулча жоолунда
мындай дейт: «мен сага
барууга макулдумун, сен бол-
гуңу жерден бир баатырды
жолдош тутка тап, Эсенкан,
кожурбай келишсин, сени ал-
гыруучу кылыны жасатып
ал, мында жүрбөстөн
тез кетиш, атаңда ишен-
бестен жаныма күйөр жол-
дошторуң менен дүйшөм

кетүүнүн каалын келе айтып.
Алмасбек Бурулча менен
коштошуп, үйүнө кайтып
келип, апасына айтып:
«Ата менин сөзүмдү ал,
Бүгүндөндөн тегиздеп со-
лун канкор кандар менен
беттешем» деп канча-
лык зарлап айтсаң, ата
Алмасбектин сөзүнө
конбайт. Анын бөздөп
зарлуу сөздөрүн айтып.
Алмасбек бир канча
жан жолдошу менен
качып чыкканынан кую
келген коорбай, жалгыз
башталк баштыларды
болжура кыйратып сайып
түшүп, кокчого келип ко-

шулап. Бул убакта кокчонун
эли пайдаланып кочо албаган
бедей болушат. Алмасбек
келмектен улап жолдо-
лор алып келип берилиса-
ңыз кокчонун элин бай кылат.
Алмас артык келиш болгон
дуканын эл Алмасбекке
он кетет. Алгандуктан эл
чайкап жеп жүргөн куу-
лар Алмасбектин артын-
ан жүшүшүп, кокчо менен
Алмасбектин ортосуна
бузук учактарды ташы-
гышат. Алгандуктан Ал-
масбек кокчодон айрылып
планаска келип кошулат.
Бир жолу жолы жүрүп кол
көзмөй сыныпседа, кокчо

Алмасы бөтөөнүн көзүнө таштап
баа берип, аны алды. Ал эр
бөтө. Манас Алмасы бө
көздөрү менен каныкейди
сүйдү. Ал эр-жүрөгү ачылып
рын бардык нерселерди ал
масы бөтөөнүн көзүнө
менен көлө баштайт.
Ал Алмасы бөтөөнүн сөз
мактын Манас менен
бирдей баштайт
көкөөнүн Дөлүн казак Дө
ди айтышып келиптер.
мунуу өтө сыйлап карал
ганда азыркы казакстан
дын конушунда бир ке
ча мындай урууларды каза
ди айтышы керек

Манастын өлүмү менен жеңилгенде
Ал кайгырбастан айбандарда,
кайгырат. Караалдан.
Калайык ыйлап - каныйлап,
Жырк чоңун баарысы;
Чайза сайын баарысы;
Айкөлүмдөн чөкпөрү;
Жатар жура калган жери
Коросолт көзүл тиш бүттү.
Кайран катын каныкей,
Тарак тиштес кайран чачі
Таштардан кармап жулганда;
Чөп-чөп деген жерине;
Таштан токой ал бүттү.
Бетинен аккан кара кан
Тумшуктан көзүл тиш болду;
Көзүнөн кара жаш;
Байра кара суу болду;
Алтын күнү ай чөкмөй;
Ай караңгы түн болду.

Жаалмак оркөч кара наа,
Манас жатканы көпсүйүп;
Үйүн алды жеелмеген;
Көчүнүн жаңысын он үйлөп;
Түйүн алды жеелмеген.
Арандап өзүн асманга,
Айын алды күмүштөк;
Адамдан артык өзүрү,
Аскына манастын,
Жатып алды күмүштөк.
Эй үйкүсүз тапчаштан,
Чаңчыл үчүн басмаштан;
Эрдик кылган ак шумкар,
Бечеренин кашкактан,
Бөскөрүп үйүп чалкактан.
Сасык жеңдин баарысын
Чачы кетпейт ак шумкар;
Кайын болуп корчн бай;
Качы кетпейт ак шумкар.

Алтын чынчыр боолорун,
Тыйыт кетпейт ак шумкар;
Асманды көздөй көкөлөй;
Сызы кетпейт ак шумкар.
Асыл чыкма ар буудан,
Арстан манас алгандо;
Байлап салса токтобой;
Кое берсе ойтобой;
Айбанда болсо жаны бар;
Аса кунчу алыптыр;
Башын жерге салыптыр.
Манастын жоолдошу бакай,
Акылман жалы каныкей,
Кылган ак шумкар, күмүш-
йык изүрдө дүйнөдө асман
өтүчү бар көчүп жүрөт деген
илешик бар. Кайда кайбуу
кишилер аларга жолуккан

болот. Анда Бакай сурайт
Жен: «Манас, Бакай ден
Дилжер сөз көпсабы ден.
Манастын өзү өлсөдө,
Жан жоолдоштору калсын.
Кидей асман бар ден дел
Иштешет. Буда Манастын
Жолочусуна орай корбой
Сүйөнүк таштуу дасна
Дилсл болоалат.
Кадалаевдун айтуусу боюнча,
Манас, Алмамбет, Чубак,
Сыдык тортоо колдон болуп
Чалкыма жонон, тал-чөкө
Жатып түнөшөнөндө, Манас
Манас Ажыдаарды түш көрө
Чочуп ойгонот.
Кайтуу үйүнө кирген соң,
Кара Чаң кабылан:

Ыстаалы
Ыстаалан Чаңдыны,
Кара кулак арстандары,
Манаска кирди көмүнүп.
Үмүт түшүп көргөндө,
Үйүдөн чочуп ойгонуп,
Оң жагына тоңгону.
Карарып түшөлөн бүркөлүп,
Башына алтымышы санаалыр
Абыдан көсөлөнөндөй дейт.
Ай чыкпаса бүркөлүп
Түн дегиде болучу,
Көзүм өтсө бу жерде,
Аркада калган колуу дел,
Чуну дегиде болучу!
Арчын, ногой кой жүрүп
Айылы кандай конучу!»
Жыгылгандуу үй-кол, көз талас
Жерди айтып бир келиги,
Арчын, ногой-кой кырчы!

Эйди санап бир келип.
Эл ооздан:
«Борой-борой күн жааса,
Эрстен сланас айкөмүч;
Боз керешке ногойго;
Босого басып жоо келсе;
Болот катка ногойго.
Керей-керей күн жааса;
Керешке болгон коргоңго;
Кереге басып жоо келсе;
Жебелбес дубал коргоңго.
Кыласы таштан күш кылган
Курасы жоктон журт кылган.
Кылык күш таштан күш кылган
Елеңдөгөн жоктон журт кылган
Чеч-ач кара-буура чайкалда,
Кайкалап ногой жайкалда;
Кабылан сланас шушунда,
Карелаш кылган дүшманда
Кара жерге батканды.

Ар кылысында Кыргыз элинин
ар урууларынан сланасты айтып
чыккан бир канча кишилер
болуп, аларды жоолоп чыгар
деп айтып, эл арбан сүйүшкөн,
ой сынгызын, ыр кийгизип
сыйлашкан ачыкча сланас
келиптир деп эшитсе башка
айылдагы кишилерде зор бой
келишкен.
Айыл-кыштакка барганысында
колхозчулар сланда пегерек-
тери асылыпты, сланас айтып
берди. Бала кезинде кор-
гондорусуп козалдыма эле-
петтеп.

Манастын басып алуучуларга соккулар берилди.
Ал эч кимге берки болуп калган эмес. Космок чулардын сыйкуларына жана жыйналган кол жазмаларга конулбуруп каралганда Манас баатыр эмдегі басабарык кол салгандыгы корунбостон баса келип кол салгандарга соккулар берип айрондогондугу корунот. Манас пушкин бастан сурун эмес канканын канкор баатыр, бал бандасы кыргыз эмин басып алып кыркынжорок, алгончунон кал гандарын ар тарапка таратып жиберет. Манастын атасы

жоокер Алтайдагы калмак
калмак элинин и чине
барып, кызматы кылып
жүрүп, он бешилікка же
тишип калганда, манас
өлүп өлөт. манас өлөй де
өсиятын калтырып кетет
калмактын кайсыр
зордуктуларына бир бас
тан жоого бере басып
сенгендей баатыр, бас
бандары манастын кар
шылыгы биринин арпынан
өлүп, у-зун-зулары тас
ноюсуз келе беришет:
Нукер, дөө, жескер, жоо
жана башкалар...
манас адамдын бардык
үлкөн эмгеринен кайтып

рын кубалайт. Азган-тозгон
элин басып алып, курап-тырып
эл кыла баштайт. калмак-
тын кайсыр начар уруулары,
манаска баш-тарын калкалап
келишип эл болушат. Айасынын
манастын орто Азиядагы Кыргыз
манас Алтайдагы азган-тозгон
элин баш-тарын курап-тырып
эл катарына кыргызды, кос
салган душмандарга сокку-лар
берип, кытайдагы чыр-чар
кылып чыгып калгандан кийин
Алтайдан коч келип жашоо
канды куюп чыгарат.
калча уруусунун каны чыгып
кан, согандын каны өздөрү баш
келишип кыргыздарга кол
салат. манас бул кол сал-

гандарга сокуулар болгон, аларды
пайдуулашат.
Манас кол салган душманда
каарын төгүп кан төгүшүп
кечирим болбой. ошондук-
тан айкол атын алат.
Сай борчо ал ордосунан жүк
кан ойноодо бирде карабас
тан алче тарайган, андык
тан жоосторго атын алат
Манас чабышы, чабылганда
ата-энесин конулушуна конду
райтта, өзү ата-балдарынын
конулушу болгон самаркандын
кара тоосун жөндөп жүрөт.
Ордолордон кандыктарга
болушуштору.
Манас самаркандан Ташкен
ка кочуп келип конуп, ар

дуу элден кенешке кишилер
чакырып зор курултай ачылып,
ар ууруунун өкүлдөрүн кеңдо-
рунан айкорун жыйнап, уруу-а-
латтардан кандар шайланат.
Кошондогу элге төшөк,
кашкаронундагы элге жаан-
герчи, Тарбагатайдагы элге жаан-
салдары элге солжолбек
Туркменстанга сүйүбүрчак,
Чүй өрөөнүндөгү элге урбу.
Сары-Өзөн өрөөнүндөгү элге
кокчо
Бул айтылган кандыктар
союз болушуп, союздун башына
Манас жүрөт. Манас жал-
гыз гана кыргыз элин корго-
бостон, бечейиз кең өлкө-
өрөөндөгү тоолуу жайган

майда начар эмдерди кортой-
манастын убагында начар
эмдер эл катарына кирип,
жандары жай жылмыш, сан-
дары өсөт. Манас эч кайсы
элге кол салуу орнада кел-
бестен бейкут жатабер-
кожурбайдын жыйынчы.

Кожурбай манастын бейкут
манастын бейкут жатканы-
дыгынан пайдаланып калың
кол менен баса келип аргын,
кыргызды кыргын кылып, мал-
дарын оңдосолот, манастын
жалгыз карындашы карды-чач-
тында алып кетти, чоңдоолор-
кылмакка алып берет.
Чубак колу менен кожурбай-
дан артынан жетти, кардыгы-

анын ратын калат. Калмакка
манастын катын болду деген
сөзду биреодон эшитсе өзүн
өзү өлтүрөт деп, бакшынын
кежеси боюнча, кулакчыгыс,
көз коргус тушук жаркынын
карадоң деген уруунун жар-
манас деген ине бериле-
манас кожурбайдын бул ка-
лыгында котору, тыныч-
лыктын көздөн жетта берет.

Чоң казатын себептери:

Чоң казатын адамдарда
эч тийиштүү чоң себеп бо-
лот.

1. Себеп:
манас өлүмүнүн тууралуу
осуп, чачылган-чачылган
элдин баалыктарын кошуп

Ал кыла баштаганда, чыгыш
тарапка белгі болуп келген
үчүн шаарлар салдырып, аты
тарын койдурган. Манас,
Чубак, Санжар, Кыйшык бай,
Басбакары, бай. Басбакары
бакайдын атына, бай, байдын
атына, чүчүк чүбүнүн аты
Кыйшык бай Манастын бир го-
ролунун атына. Санжар Сан-
бек-тин атына коюлат.
Манас Алтайдан көчө келип
Алооке кенды куруп, Бөгөлөк
тагы дүйнөлөндөө менен
арнуу үчүн, Алтын чыгып
жаткан уякта келгендер
кайтадан кайтуу үчүн, чы-
гыш тарапты кайтадан ба-
шынан кайтан болгон.

кайтадан кыргызды басып алуу-
га аракет кылат.

2. Себеп:

Кокойдун асына келгенде
Алын сыйлаштарга чакы-
рылат. Айтылат: «Сыйлаш-
асыңыз» га чакырдык, келип
бизден сый көрүп, айтканын
чаан, Алдерин сайып чыгуу,
баландарын курч чыгуу,
жасалма атын алмоорун
алышсын деп.
Коңурбай, жолой, Жескара, мыр-
адыл жана аларды кыйрык-
чыры жасалган ойлорун кыч-
чыгы, Алсыз кылын кылмы-
нен баса чыгыш, алыс учуп
кыргыздарды чаалаш-баш-

каалап бүйүндөй кылууга ай-
ландыруугаа сыйлоонун ордуна
сөгөрөт. Мен өмүр таалап үй-
лөй, маалдарды өздөрү карма-
сын жеңилей. Ал карыган ко-
лой кармандан арыган манас
ка жетпеген көкүл жаан айда
га маанилер жүктөрдөн сөзүн
үзүп таластан манаска
учөгөрөт. Келемектердин
Бейбиш тоок тарын Жеңи-гө
манас колу менен алып
бергет. Манастын үйүн кор-
гөндө ал таалаган келемектер
токтолот.
Көкөтөйдүн маанилер атын
көпүр бай өкүл менен ал-
макты болот.
Манастын Аккуласы чыгат.

Келемектин жолой баатыра
Зор чыгрыш: «Манастын
аты Аккула, менин атымын
сур Кула (Ак Буудан) менин
Чыгыш деп коюшуна салып
Аккуласын байгесин тартып
алып өрүп кетебер.
Көкөтөйдүн асыл азыркы
карыгага берилгендигинен.
Ал дабаа карыра келемек-
тердин колуна өтүп кеткен-
ди анык.
Акылбек мындай деп айтат
Эле:
«Чак өргөйдү жонду дейт,
келемек менен кыргыздын
чак өрөөн жерине,
жуулун жара конду дейт».

көкөтөй аңчын сөйлөй дейт.
Беш дөбөнүн үстүнө
Бөө байлаштын боксурун;
Үч дөбөнүн үстүнө;
Үй үткүтүрүп боксурун.
Бөйөнүн сазын бойлогон,
Күндө кушчу ойногон;
Курсулдаган жолого;
Көкөтөйдүн боксурун;
Ай жетиселе кирди дейт;
Алтындан курсоокчуну дейт
Анжера торо болду дейт;
Ксалуй менен дос болду;
Туз кайнатып алды дейт.»
Жогорудагы айтылы аталган ко-
нурбай, жолой жана алардын
күйүктарынын көргөздөрдү
кайтадан басып алуга өзүнө
конул жургандыгы көкөйдүн

ашкында ашкере болой.
Ошону терең текшерилгенде
бузукчунун басып көрсөй
менен жолойдон басылган-
дыгы жаныдан өрдөгөн көр-
гөздөрдү адаш катарына кор-
бой кайтадан ыкыс койгон-
дуу конул шексиз уланы-
керек. Ойлолуп чурулган
дүкүнчүлүк сөздөр канаатын-
дырат. Кусалдыктан өлгөн-
далганда арангана кутулуп
жүргенде көргөздөр, болгон
тенин болгон Жакшан бери
курулган Жер басып алуга
ден жүлбөгөндүгү, Жер бузган
бузчуларга сокку берип, а ал-
ды дүнүйөдөн тазалоого болгон
аракет жендик, Жер коргоочун

болгон даяшка Жендишакка
га сыйлык жуу иш.
касынын турган каардуу дүй
мөнгө алдын алып сизин
кайтарууну Ж. туура деп
болот.

3- Себеп:

манастын кара кылды как
пайган адилетсиз иш-тери
күндөн күнгө өөрчүйт. Кыргыз
Ж. маанилүү иш-тердин ма-
настын чечүүсүнө таасын көрсө
төт. Адилетсиз иш-тердин
негизги албаган каардан Ж.
кадыр барктары кеңе баш-
тайт. Өлөндүктөн кандар, кан
дай болбосун, манастын то-
мондо туулуп арачынын кө-
рөчүнө, кожойдун асылынан

кем, кеңеш не манастан ал-
дыңбай көрөшөт. Ушуларды
чакырып чыгарын көрүнө, ал-
гизин, коңурбай, жоолой го кошу-
луп кетишкен болушат.
Ж. алакечелы Ж. чыгышкан
манас кошой кандарды сүйүп
айтат: «Ушул тилек ойко-
рону, дүйшөндөр Ж. бизди
ойрондоп кетиресин! аш-тарын
Жергизге барганда, деңиз-дер-
ди кылыч менен баскан
берейин!» деп айтканда,
кандар кошойдун сөзүнө ма-
кул болушуп тилек кы-
лышат. Аш-тарын жер-
лерине барганда, кандар
кошойго келишти: «кана

кошой аба, ушадасуу сөзүнү
орундатып манаспын басып
бер!» дешет.
Андан кошой кандаргa мындай
дейт: «мендей карыя чалды
баладар дешек кыла бергө
гиле, колунардан келсе ма
наспын барып айрандуусу ма,
кандар кошойдон жуушуп
алгандан анан канылнада дел
чилер жиберип айтышсын
«биз манастын тобочунан
басып айрандайлы деп жатат
биз, бизден сөзүбүзгө кир
син».
Анан канда кошойдун сөзүн ай
тат. Кандар алдыраны та
рап келишкен, манаска
делчилер жиберет. Айтат

«манас келсиңиз, кыргайды конуш
кежигитин берсин, биз кол бера
биз конок кужуп берсин» деп.
Манас кандардын жиберген
делчилерин урматтап ку
жуп, ат мингизип, шонкит
гизип, айтат: «кандар жер
сиңсиз кан колу менен кел
син»
Кандар жер сиңиш кан ко
лу менен манаска барса
келип жушушат. Манас
кандарды колу менен биркан
ча кундор кужуп жатып ай
тат: «кандар менин жогот
конду коё жүрүп, делди жогот
конду кыргыздын жигит
дүшмандан алдын-алы жемиз-

дерин кайтарып, каскын дейди.
аман сактап калганыбыз
жакшы деп жайлоо, коо-
дорду айтып. Чынасы и каар-
даны келген кандар манаспын
жазын көргөн кыз дей алыбыз
кой, бирөөсүнөн манас-
тын айтканына маани бо-
лушат. манас кандарды ко-
менен айдаган борончо калма-
ны көздөй бей алы и айта-
ны чыгат.

Ушул маанисинде уз зорсо
манастын чын казатын а чы-
турчөөт. манастын убага-
нан тарыны ушул убакка
чейин калмак менен кыр-
гыздын кан төгүшкөн урушу

тары узукуз болуп келгенди-
көрчөт. XVII - жылдын бирин-
чи жарымында калмактар
Аса шоону басып алып, кыр-
гыздар Анжисен, Букарга урган
кирген. Алоруселны кыргыздар
«Казак кайын сааи, кыргыздын
ысарга кирген» деп айтышат
1758 - жылы калмактан Асан
деген чыгып, кытайга ок атып,
кытай, калмактарды кырып
салганда, Аса шоону өлтөрөн
баскынчы калмактарды-
ны качканда, кыргыздар ала-
мерген конушуна кайтып келиш-
жакыры 16 - жылы урушу
барган кыргыздарды тиешелүү
калмактар ташалгандыктары

анык.

Эскертүү: Алтайда Чүй, Нарын, Ысык-Көл, Талас айтуу жерлер бардык анык.

Жаңгарчеде жердин айтары Бүйүндөй Кыргыздар тарабынан көрсөтүлгөн айтар Жендик Корчөгө:

Сыңдай жер айтары жаңылыш арадагы 2-3 кишилердин алдында көрсөтүлгөн көп кишилерди ичине алса керек.

Буга көңүл бурун карагандо, бул айтылган жер айтууда сынале дебегенде сөзүн көрсөтсө керек.

Кыргыздар дайыма жүн гарисе өлкөсүн арзык кочуп барып турушкан. 1882-жылы Ки өкмөт чек арага такталган беш гилеодо терез өлкөсү кылмактар калып, кыргыздар бөздөп терез менен көп айтышып, ысык-көлгө түшүп.

Анда Эльбучтары мындай деп Эдин сөзүн ырдаган. Жакшылык акылдын оозунан Абдрахманов жазып жатат.

Эл-көлүнө ыр ыр казактыгы айтышырга сыйлаан.

Алганы жылкы жайлуу жерлериңе,
Жылкычыга кундөзүм!
Ки Жиден Курбаштан,
Кусмуш калды кең жерлериз;
Разасмат байланган,
Түсмүш калды кең жерлериз.
Эсиле салаченитин
Эрменду сумсо бууруулу;
Эмин сенден айрылыш;

Заманасы куурулуу!
Арамдан кетип кой сыйы,
Айгыр-жылкы менен кайнарды
Алыстан келип кыш бүлөк
Кайгыны келип жайлады!
Үч-сексен жыл, үч-канкак,
Айтып жүрсөк мен какшак,
Үч-сексен жыл, чаян-сай,
Курдуруулуу, жаңырын тай;
Чырдоолуу жаңыгын айрыла
Кун чыгыш та жарык тыш
Чуулуулар жуушат.
Бем карагай бөлүнүп,
Бейжеле калдың жединде!
Чолок-терек, кок-терек,
Чочулаңдай бизге чыгып;
Арамдарды таштап бар;
Айтып үйлөп жаңы бар!
Эстесе мынчалык заман бол,

Биз терек асман бол!
Арада калды ак-сайлы,
Кайсы бирге кыжылайлы;
Жайраңдыгыз заман бол;
Кайран ак-сай асман бол!
Чекиргиттин чалды бар,
Ченей албайсы жаны бар;
Чениндеги кеч жүз айтайлы,
Ой таасбалды тунгайлар;
Жарыктыгыны кен текес
Биелегенин жеп текес!
Ал айда чаар адырлы
Баадыга өтөр кадырлы!
Жаралма чаар адырлы
Жалмалга өтөр кадырлы!
Жайсоо төлгөн жалбырак
Зарладык жалын жалдыраа!
Кереечжуулу шалдыраа

Үеңгиекес сеңдеп атрогоны,
Кесилин, көз бояп жасалдырып
Аслласы жерге чачылган,
Адасыдын коону ачылган.
Жсийдеси жерге чачылган,
Жсилитүйин коону ачылган.
Кулуу менен жсоргосу,
Чекирчектин бойсоогон,
Ак жсыландан сонлогон,
Азаматтар жсолмолуу,
Пасмайда та тойбогон!
Кайрат кесез заман бол,
Кайран жерес асман бол,
Ортоңу, сыз-Ат, Нарын-
Ортодо бар бергеш,
Орус деген кайран бол,
Сенда кылыч уйунда,
Сен корутка жсиан бол!

Кол-кайчынын кырында,
Көздөн жсашыны тоймолбой;
Эки жсагын карасаң;
Эси кейкен несидей;
Эки эмнеден торт бугу;
Эленди Жураш жсанжсар.
Корук алып мергендер,
Корукчу алып баштырды.
Эки чуко карчаса,
Таа конгону бар эле;
Эсенкандын эмне;
Которуп жүргөн алтынын;
Сыйкыздын жсолмолуу;
Баа болгону бар эле;
Кан кыргаан чуконун;
Таа конгону бар эле;
Кандын кара ысарына;
Которуп жүргөн алтынын;

сыйлуучудун жалкысы,
Баасын тоону бар эле!
Асылып чыгып барганысы,
Айдап чыгып чыгуу элеси
Алтын менен кумушу
Аралаша сатуу элеси.
Буу менен сарысы,
Бейишке калды карааны!
Ажырай кочкон сыйсыны,
Аллакы жерге барабыз;
Аман болчу катыбыз!
Кара-саз калды каалаган,
Уласпас калды зоокатым.
Чалк-доо калды чалкыган
Баалыктуу калды баалыгы
Бойонун сазы шойнолоп,
Куш-сыгын калды кушсарп
Куш-текей калды тоосоо
Чалкакта калды чаар-чуу

Качыра-тоо бул улук!
Ордо-то калды чаар-чудук,
Жусулук калды бул улук!
Жатып барасы жүзүнду,
Биринчеден тилы бар;
Бириси жүрүп жаны бар.
Уч-каркыра, чуу-сай,
Жер ортосу жарыктык;
Сен корчу-о аман бол!
Болтоорганду болчакай,
Чегин барасы келчакпай,
Жечендин сусун бойлогон,
Жемебестен ойногон,
Чарындын сусун бойлогон,
Чар ужандай ойногон.
Желеден атыдсынып,
Жерден бакан жыйылган;
Жолдо үйсүн алынган;

Эр өлүмүн кылыңкан.
Айрылгысыз засман бол,
Албан журтуңа асман бол
Кара болта тесштрдин,
Кыр болбосун билгесин,
Кара кылык калкынын;
Журт болбосун билгеси
Дөтөсе мындай засман бол,
Дөнкөн журтуңа асман бол
Жылдыздан жоокко асылып,
Жыргап жүрүп засманда;
+ Үч-үчүмтайдын боксосун;
Жайлап жүрүп засманда;
Чыгыратып жеңиш күлүн,
Байлап жүрүп засманда!
Сланкан менен жоройду,
Басып жүрүп засманда;
Чөптөгөсүгүн тоолорун,

Асыпып жүрүп засманда.
Турузбай бизди чаңытты,
Жылдыздан берки жериңе;
Жүрөгүңө коруп чыкалы бөстөрдү!
Манастагы диндик дөлөөнөттөр
Манастын диңгеберилип кетиш-
негендиги, индик үрөлөштөөнүн
ордуна, дөөн, кокс, сөөлдөлөрдү
өздөн жек көрүп-соркондуру
жосокто ачык-айкын көрүнөт.
Манас чоң казатка аттанганда,
Каныкей кырк чоронун жанынан,
Арктуруп кийим жана чай-
ландарменен. Ошондо Манас
Каныкейге өздөн ыраазы болуп,
Анта сөздөрүн мындай айтат:
„Бу Каныкей катынга,
Бузластаган катынга;

Атаң-анаң дебеске:
Артыңыта касыңы салбаска,
Артынан куну салбаска!
Ак келтенин оту урсун,
Кок сиилтенин чоту урсун!
Тосуу жуужуу жер урсун,
Тобосу ачык кок урсун!»
Ойноосала чачында,
Балдарды корсо жетиштиңер;
Сиздерди корсо кыйыштыңар;
Жеткиликтин бул баласы;
Бир баласкей кыслаш ди,
Калайык уйак кылыштыңар.
Бусана корсо урунуштуңар,
Асасын тартып аласыңар;
Азанка боодо сосыштыңар;
Андайын корсон дел-жаңыштуңар
Акыр бир баласа кыслаш ди;

Айылдасыны кыслы жыр:
Жоонду корсо кордукташты,
Бир сабада кысызды;
Карсаң-журуп бир жуташ,
Сланаска карышылык кылуга
Арудунун кандары басыштарын
Комкондосындай анй сөздөрүн
айтышат:
«Ушу сөздөн жаңганды,
Убадасын танганды:
Кийиж ибен жеченди;
Кыргенисин жок деченди.
Ак Баранды оту урсун,
Кок сиилтенин чоту урсун!
Тосуу жуужуу жер урсун,
Тобосу ачык кок урсун!
Ак боз бөгдөн асылыпты,
Ай жүзөгөн чалыпты;
Кочкандардын балдысы;

жак үстүндөй болсун деп,
карысынан кандарыңа;
канга кошун сыныгыңы.
Түйүн дөбөдө жүсүнүңүз.
Эркек-өдөки жүрүшүңүз.
Анын жүргөн кандарыңа,
Асылбастан жандарын;
Ал баштындай ак куран;
Асыл кечип баарынан;
Кокуроокко урушуңуз.
Канжыгей Сеспетайдын Бүжарга
алакачып барганда, иниси
Бөсөмайыл га асыроого берий-
ишондо сындай анын сөздөрүн
айтат: Карасаздан.
Кыргын берди чыбыгын,
Кыслык берип ыргыгын.
Ал асылын кечирип,
Кыйчтан сизин айтайын

Ак буудай үнүн чайнады,
Үлесине сарпа куранды;
Тоңшуо уруп кыргыды.
Жоң казатайдан чыгында,
Алмасбетийен чубак жол
Жол таласканда чыгда,
Чубак манаска баштагы ко-
шулгандагы сыйтыы мандай
сыйтат:
«Кечээ Алтайдан арал кошуна,
Ак чаңгыл тамтан белинде;
Кошулушкан жериңде.
Кыл бөлөй сизин жеалаш,
Кайрыңдан качан адамдарыңы
Кызматтык канкор бил бедиш,
Сенден корбуздо качан таласый-
кыл.
Кыл уруңат арбакка,
Менде бедиш ар качан;

Тенирдин келген кесепеттери
Айбалта, кылыч менен
Ар качан жашоо кылышы
Алмасибет, планас кеңешин
Жаңылыштыр кесепет алганы
Анысы из келгенин;
Жан баалыгы менен бу кесепет
Жаңылыш иш чалын чаалган
Кеңешиде жок, кеңеше жок
Ак баалтанын чубалы;
Ордуна жайыт келгени;
Ойлосоң дүйнө жаралганы
Он алты жашка сен келдиң
Он төрт жашка менкелдиси
Ошондон бери карата,
Аркандан жаруу сенделдиси
Сары айтып берем сизге
Сары тон жабасы кийиндиси
Жан баштык сырын билем

Кирбедиси, Канкор айнуна,
Аттыы, Шергиттиң сыйнуна!»
Айтылып өтүлгөн анык сөздөрдү
Төкпөй ичинде дүйнөнү каар-
Лакиси өзүнөн өзү дөп корунуп
Жүрүп калат. Кыргыздын эскиден
Келген анык сөздөрү сыруунай-
гылары Кудай, Куран окуусунда
Кылып өтүрөт. Бинчилдер дүй-
кантуу заказдар боюнча сказ-
чилердин кысыл айтышкандык-
тары шексиз.
Исласам динин боюнча, анык кылуу-
канга колдоолуу, кылычтын
сизгин жалоо, арбактын өзүнө
алуу өлүм жок. Эки кишинин
достошкондо ак сакал сарыгы
деген сөзү оозуна алынган,
Кокустан кийишпестиги өзүнө-

исласи дини Кыре баштаганда
кайчу заказдар боюнча, диндик
элесинштер күчүү Кыре
баштагандыгында Шек жок.
Кыргыз эли россия падыша-
лыгына баш сийбестен мурун
көкөн кандыгынын кайчу эчүү
алдында жашашкан. мына ошол
убактарда исласи дини
Кыргыздарга күчтөшүп кирги-
зилет. Кыргыздар россия
падышалыгына баш иргенде
ар жерде шаалар өзүнчө
башчылар. хорсолдолор
өзбекстан менен чектешкен
көп чеке баштап, Кыргыздын
айылдарына баалар окута
баштайт. ислам дини кошела

рашы жүргөн болушса, аксак
сары атыңды ал деп айтышы
Худай, Куран урун деген анчы
Кыргыздар эч коркпогон, арсы
аксарыдан абдан коркушкан.
ошондой болуп манас эпосу
төгөн диний сөздөрү күчтө
Кыргызгендиктери көрүнөт.
мисалы: Ислам байчада,
Эжесинин курсагынан чыкы
кондо мусулман чыгышы
орой акчан жаралган деп
айтылышкан.
Кыскачы үчүн тешиштүү
сыйнөчү кесилүү
тыкшырылганда манас эпосун
дингө жуулушуу эле айт-
тыгы келгендиги анык.
Кийинки учурларда, Кыргыз эли

өнүгө баштады, арабисвнын
мектебинде баруу чыгарда
кобойо баштайт.

XX - кылымдын башында,
кыргыздар ислам динин ан-
чылык кыч кетирүү канат жаюу
албагандыгын биздин дайна корчу
келдик. Мисалы ноорузбаев
(жаңы жол) майрамында
кыз-чоо кийинде сыйлыктар бардык
кишилерди, малдарды арчап
өткөн түштөнтө алып бир-
ден өткөзүп, жоондугуна чап
салып мындай сөздөрдү айтып
кан:

Алас - алас
Ар бала адам кылас!
Эски жол кетти,
Жаңы жол келди!
Айдан аскан кыз,
Жылдан өскөн кыз!
Бакшы, бубуларга кармашын-
дан кутулуу алып, анын ор-
маттаган жасалгы өсүнө
илим коюлган, анын кут деп
аталган. Кутчулуу бай, кулу-
мандуу киши деп сыйлыктан.
Сөзчө илендирүү үчүн алыш-
кылар «Кутчулуу Ойдо отурасыз»
деген сөздөрдө берилет.
Кыргыздар ислам динин
илмдеттирин толук билиш-
пестен коомдук тоңдоосун чөлдө
чала-чатык болончо ресмо-
нуяга кошулду.
Кыргыздар өзүн, кожо, молдо-

лорду кайшу. Оны га алып, ала
дын көлөкөтөрүн да бир
көлөк көлөм айтылган. Чы
чылыш создор болуп келин
да. Ким менде бир киши,
бир менде катын киши.
менденин келген иштери
көлөбө.

Бинидер жана фелдеги
планаска диний создорду за
каздап боюнча кучтөн кирги
зүүгө кашуу арактөрдөр көлө
сада, негизги пасмарын ди
ритестен стасин башы
сонгендик дор планстоолор
асман жетиргендик үчүн
корсөтүп. андай заказдар бо
юнча кучтөн киргизилген

диний создорду планас жосунан
чыгарылы да заказ.
Дүйнөнө негизге карелы
басып алынган жана диний
Дүйнөнө киргизилиши.
планастын дүйнө жана адилет
жосунда басып алынган сурөт кел-
дорун салаа басып алынган өздөрүнүн
иштерине болгон разрешение
келгендиги анык. планас-
тын адилет иштерине ла-
нат салуу көлөмөгө асылып,
басып алынган өлкөгө болгон
сайтырган. башка начар
дүйнө частуга кастын гана,
планастын жосунун басып алын-
ган өлкөгө ашкандыгы жүгүзө

дан Жолдын айландыруучан.
Бугасисал: XIX - кылымдын
ортосунда сарыбагыш уруусунда
төрөгөн Канкор манаастын
айтууларында, төрдө отурган
сайын, айын жеделдеке
- Усмонгөнө кайтарып ой а
сынын отуруп келгенде ал
ган калган дегин карас кер
айтышат.
- Баскынчылардын кол салуусу
менен кытай диний чиркөөлөрдөгү
нага сук кылдарын салып, ди
ний кана одагуна асбан ара
төрин кылышкан. манас
тын исламы дининдеги мусул
мандардын пайдасын ку
бааттыр кылууга кирүү ара

төр кылышкан. Бинин төр-
мөндөрдүн жүгүчүлөрүн
кой баштаган. Симсаны:
Казат деген сөз дин үчүн болгон
кандуу согуш деген сөз. Манас
да кайтуу кылып, адил уруш-
тун динди жактаган казат
деген айка ныктоодарышкан.
Бин үчүн уруштун, өлсөң шө-
стин, өлтүрсөң казы болосуң
деп өчөш кылыптыр. Башкача
айтканда, исламдиниңе дегис
башка адамдарды кыйнап деп
айтып, аларды дүнүйөгө кой-
бостон кырылып гүлүшүн деп
айтышкан.
Заманчылардан жол та-
лашып келген Аламанстан-

гүл дин таалиматы, сыйынуу-
дарды жактаган киши кы-
айтпайынча келиштирген.
Аллага сыйынуу айтылы-
атын Азиз хан (ыйык) деге-
ан сыйынуу жыйынтыгы.
Аллага сыйынуу
өзүнүн айы сыяктуу болсо
аны Аллатуу жаратып
мергенди жоготкан, Ал-
кандын кызынын бүрчү-
[illegible] үчүн бурма-
лап келишкен.
Капар, шүйүүлөн де ген
дүйнөсүн карасак кадыр-
лаштын нык өрнөктүү кан-
ыйыкпас жарык коргонуш-
кан. Биздин дүйнөгүн гүл-
ган кыргызстандай баалуу-

жүз пайдалуу кайдан бол-
сун, бүлаалсыйтыс дин чыл-
дар, каардуу феодалдардын
ресепшинде бийлүүгө керек.
Ислам дининин Аллатаалын
бөлүнүп корунуп жүрүлөт.
Кыскача айтканда, сыйынуу-
курал кылып алышкан.
Азыркы согуштуук доор андай
сыйык колдордун кереметтерин
сактап калуунун жолун тапты.
Маанилүү кылып калемчилерде
айтылыптыр. ыйык - кол-
кыргыздары бирдеме үчүн жерден
жүрүшкенде, калемчилер кол-
короо жүрүшүн, аларды жүрүш-
адаптаган тоолук бийлешкен.
калемчи жоокчулардан.

айтылсын жан манастын косо-
нагыз кыргыздыканда болот
деп.
Каламакча гана менен акы-
бек, жандаке манасчылар сы-
дай айтылчу эле:
«Арслан нокон кон,
Исирин текин арсайлан бороо
усусубегина.
Хадыр сорчун унуба,
Кукуй сунчуч сала;
Нечин-нечин паханов;
Нечин-печин пахаон;
Нечин семан сахаон;
манасындан эвсе»

Котормосу.

Арстан болуп кожурбай,
Алтынсыны пеке перисин
Чысы петкетирип, Кийидегай

жек найзаны колго алып;
Алгаранын сминди дейт.
Эчки сорун эт алып,
манастын коздой бет алып;
жолго чыгып журуп дейт.
Пикерде каламак жолчо-
лор менен кыргыз жол-
чолор манас, кожурбайды
жакшасы и чабышканды к-
тарганда айтылчар эле.

Колтай:

Кыргыздар колтайта баны
чекпесе берин, колтайдын
конгучу пеныз, маданис-
тында карасы жок. Колтайды
кудай оң козу менен каргаан.
Колтай эч качан бузук болгон.
Колтайды эч киси жеңиш

ала алган үчүн, Манас Кытайдан
жеңе алыпчы. Кытай ду-
нуйөнүн түркүч чи түшүп
мактоолорду Кытайга гана
тиешелүү кылып айтыш-
кан.

Манас жосундада, Кытайдын
ошондой мактоолормен
айтылып келинген.
Тоютон суу тоздон кирбеген,
Суулайман сурак албаган;
Урушуп жыгылган;
Иштер: Аларда ийин салбаган;
Тоскун жайган бөлүнгө,
Өзүрөтаалы барбаган;
Касиетин кетирген,
Чуу тоңулгон Кытайга.
Конгуч жана Мадаанисяны

Ал жоорду болгон Кытайдыда,
Манаска кол салдырып, Манас-
тын чектеси тыш баскын-
чылыкка айландыргандык-
тары ачык корунчу.
Манастын кан кылып коюшуш-
кон. Хан деген сыяк өгүнес-
тен тышта жашыкандыгы бел-
гилүү. Манас ал жаалында
эл коргогон найзакерден эл
болгуча жеңди ги жосто
очук-сиколн корунуп тура-
мисалы: Кокотой дунамын,
Кожурбай менен сайышы.

Манастын не себептен чек-
тен тышы чыгуусу?
Баскынчылардын тышкысыз за-

бууслары остолунда Кыргызга
уруш, чыгымчылыкка
шаянган эл, Кыргыз, баскын-
чылыкта жеңилгиче согушуп
шал келген, чаалыккан - чаалык-
ган элдин баалыктарын кошуп,
эл катарына Кыргызчылыктан
тен эл осмокундан ушуу кун-
дөйрө унутпай, сыйлоо, кунду-
луу, таалайлуулук менен эл
ыймандай как шаан сыйлап
келишкен.

Эскертүү: манастын ушул
аталарында эл кортоңу болуп
келишкендиктен эл осмо-
ашкере корунгон.

Арт. 4803р.
Т.У. 81-01-290-77
Цена 3 коп.

Ланчхутский филиал УПО
«РИОНИ» ОСГ
АРГ. 3503 ГР Цена 22 коп.
ОСТ—81-53-72